

2010. március 30-án végeztük. Egy új, eddig ismeretlen lelőhelyet lokalizálnunk, kevés számú őskori és római kori töredéket gyűjtöttünk.

Munkatárs: Fekete Csanád régész.

REMÉNYI LÁSZLÓ

438. Sárvár-Rábasömjén, r. k. templom

(KÖH 64850)

(Vas megye) Á

2010. május 12-én Kiss Péter régész és Kolonits László régésztechnikus csatornázás régészeti megfigyelését végezte a község belterületén, melynek során emberi csontokra bukkantak. A földmunkát a teljes szakaszon leállították.

2010. május 13–21. között, az általam vezetett feltárás során kiderült, hogy a temetőt korábban már több közmű is bolygatta, így a nagyrészt elpusztított 11. századi soros temető utolsó sírjait tudtuk dokumentálni. A temetkezési hely hajdani dombját is jórészt elhordták, ill. bolygatták. A lelőhely jelentőségét az adja, hogy a falu Szent Márk titulusú, oklevelekben elsőként 1259-ben említett Árpád-kori templomát a korábbi soros temető dombján építették fel. A mai Vas megye területén a Csepreg-szentkirályi mellett ez a második gellértegyházi típusú temető.

A lelőhelyen 30 vázrészletet és 10–15, részben ezeket vágó 13–15. századi települési objektumot bontottunk ki. A sírokból előkerült leletanyag főképp karikaékszerekből áll, S-végű hajkarikákat, kevés üveg- és fluoritgyöngyöt és az egyik váz szájüregében egy – előzetes meghatározás alapján – Könyves Kálmán uralkodása alatt vert pénzérmét találtunk.

Munkatársak: Kiss Péter régész, Kőszegi Ádám, Vágusz Milán, Kolonits László és Hekli Hajnalka régész-technikusok, Isztin Gyula geodéta.

PAP ILDIKÓ KATALIN

439. Seregélyes, Réti-földek

(KÖH 37486)

(Fejér megye) LT, Rő, A, Á

A 2010. július 13. és szeptember 8. között végzett kutatást a 62. sz. főút új szakaszának építése tette szükségessé, mely 30–50 m szélességben haladt át a lelőhely középső részén, 1100 m hosszan. A lelőhely a községtől D-re 500 m-re helyezkedik el, területe kb. 25 hektár. A terepbejárást a KÖSZ munkatársai végezték, a területen korábban nem volt régészeti kutatás. A lelőhely a Sárosd-Seregélyesi-vízfolyástól Ny-ra helyezkedik el, 1–5 m relatív magasságú „dombok” tagolják. A humuszréteg vastagsága 20 és 150 cm között váltakozott. A lehumusztolt 4310 m²-ből kb. 600 m²-t nem tudtunk feltárni a Sárosd-Seregélyesi vízfolyás magas vízállása miatt, ill. más területek magas talajvízszintje miatt.

Az 1100 m hosszú lelőhelyen a nyomvonal két oldalán 2 m szélességben humusztoltunk a lelőhelynek az út vonalába eső teljes hosszában: 125 objektumot és 22 sírt tártunk fel.

Egy gödör volt kelta, 1 árok római császárkori, 22 sír avar; az Árpád-korból 1 gödör, 1 kemence, 4 árok és 6 félig földbe mélyített, kemencés ház került elő.

A kutatás legjelentősebb eredménye egy avar kori temető részlete: 19 sír került elő egy csoportban az É-i kutatóárokban, kettő ugyanebben az árokban, de kb. 30 m-re a legkeletibb sírtól és egymás mellett, egy sír pedig a D-i kutatóárokban volt. Ez alapján a temető pontos kiterjedését nem lehet meghatározni, de a K-Ny-i irányú teljes szélességét (kb. 65 m) valószínűleg megtaláltuk. A sírok egymástól 2–5 m-re helyezkedtek el, a halottakat a hátukon, nyújtva, ÉNy-DK-i irányban fektették. A sírgödrök lekerekített sarkú téglalap alakúak voltak, csaknem minden sírban megfigyeltük a halotti kerevet nyomait. A sírok a mai felszíntől számítva 50–170 cm mélyen helyezkedtek el, három csontváz részben, kettő teljesen a talajvíz alatt volt, ezeket szivattyúzás közben tártuk fel és dokumentáltuk. A felnőtt sírok egy kivétellel raboltak lehettek, a rablások a felsőtestre-fejre irányultak, a 19 felnőtt közül a koponya csak egyetlen esetben volt a helyén. Három kivétellel mindegyik felnőttnek a lábfejnél volt egy kis fazék, a leggyakoribb mellékletek a vaskések és vascsatok voltak, hét esetben találtunk állatcsontot a sírban. A legérdekesebb melléklet egy pár geometrikus díszű varkocsszorító, melynek az anyaga kívül aranylemezből állt, melyet bronzlemezre tettek rá és préseléssel(?) alakítottak ki.

Munkatársak: Czifra Szabolcs, Dobozi Ágnes, Hetesi Szilvia, Kisjuhász Viktória, Nemes György régészek; Bányász Dia, Eleki Nándor, Falchetto Alfred, Gelencsér Ákos, Grósz Edit technikusok.

NAGY NÁNDOR NORBERT

440. Seregélyes határa

(Fejér megye) B, LT, A, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időnyben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Seregélyesen kilenc lelőhelyet találtunk, ebből négy korábban ismert lelőhely helyszínét kerestük fel a falu Ny-i oldalán. Nagy kiterjedésű, több korszakon át lakott lelőhelyet azonosítottunk a falutól D-re a *Sárosd-Seregélyesi-vízfolyás* (KÖH 74089), ill. É-ra a *Dinnyés-Kajtoricsatorna két oldalán* (KÖH 74085, 74087) és a *Rác-völgy mellett* (KÖH 74381).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

441. Seregélyes határa

(Fejér megye) V, A, Á

2010 nyarán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat szondázó feltárásokat végzett a 62. sz. út Seregélyest

elkerülő, M8 Duna-híd és Székesfehérvár közötti szakaszának (26+400-36+960 km-sz.) építésével érintett régészeti lelőhelyeken.

Belmajor (KÖH 73061): Július 14. és augusztus 3. között a 0316/71, 0316/47-48, 0316/68 hrsz.-ú ingatlanokon, 1576 m²-nyi területen kutattunk. A lelőhely a major épületeitől D-re egy kis facsoport mellett terül el. A terület K-Ny irányban enyhén emelkedik, vízjárta terület a lelőhelytől K-re található, egy mocsaras, náddal benőtt terület, melynek K-i oldalán a Réti-földek nevű lelőhely található. A területen két 2 m széles és mintegy 810 m hosszú kutatóárkot húztunk a tervezett út közep-tengelyével párhuzamosan, a nyomvonal két szélén. A szondákban 94 régészeti jelenséget azonosítottunk, amelyet 66 objektumhoz kötöttünk. A lelőhely Ny-i irányban az ásatási területen belül ér véget, azonban K-i irányban bővíteni kellett a feltárást, mivel itt láthatóan tovább terjedtek a települési objektumok. A régészeti jelenségek zömmel árkok, viszonylag kevés a gödör és a veremház. Az épületek többségéből mindössze egy nagyon keskeny sávot sikerült megtalálni kutatóárkunkkal, és mindössze három olyan veremházat találtunk, ahol alaposabb megfigyeléseket tehettünk. Ezek mindegyike lekerekített sarkú, négyszögletes alapgödörű veremház volt. Az épületekhez tartozott még kőalapozású kemence is, azonban a tetőt tartó oszlopokat nem minden esetben fedeztük fel. Leletanyaguk alapján az épületek és a régészeti jelenségek kevés kivétellel az Árpád-korra keltezhetők. Rendkívül intenzív lelőhely.

Mészáros-tanya (KÖH 22310): Július 22. és augusztus 5. között a 0560/19 hrsz.-ú ingatlanon 925 m²-t tártunk fel. A lelőhely a Dinnyés-Kajtori csatorna bal partján terül el, egy része egy kisebb domb oldalára kúszik fel. A lehumuszolt területen összesen 14 objektumot bontottunk ki, melyekhez 30 stratigráfiai egységet rendeltünk. Az objektumok többsége K-Ny-i irányú árokreszlet volt, az árkok mellett néhány kerek, sekély gödröt tártunk fel. Egyik gödör mellett egy kisméretű kemence K-i fele is előkerült. Platnija megsemmisült, viszont palástjának néhány részét betöltésében megtaláltuk. Az árkokhoz hasonlóan a gödrök leletanyaga is szegényesnek mondható, csak néhány állatcsont és vaskori oldaltöredék került elő. A lelőhely főleg a patakparti részre koncentrálódik, D-felé hamarabb véget ér, mint a feltárást kijelölt terület.

Rác-völgy-dűlő III. (KÖH 74381): Július 5. és augusztus 9. között a 011/2 hrsz.-ú ingatlanon, 583 m²-en kutattunk. A lelőhely a Rác-völgynek nevezett, egykor vízjárta, ma erdővel benőtt ároktól É-ra terül el, É-i határa a vasútvonal. A kialakításra kerülő útfelület két szélén (Ny-i és K-i oldalán) húztuk meg a kutatóárkokat. A feltárást során az érintett É-D-i irányú, mintegy 150 m hosszú és 32 m széles földterületet két 150 m hosszú és megközelítően 2 m széles kutatóárokcal vizsgáltuk át.

A kutatóárkokban a humuszvastagság megközelítően egyenletes volt; az előkerült régészeti jelenségek többsége Ny-K-i vagy ÉNy-DK-irányú árkok, melyből

régészeti anyag minimális mennyiségben került elő, továbbá feltártunk 2 gödröt és 2 kemencét. Az előkerült kemencék sütőfelületén többszörös megújítása volt megfigyelhető, melyekbe nagyobb mennyiségű követ és törtkerámiát helyeztek. Az előkerült kerámia minden esetben az avar korhoz köthető.

A lelőhely gyakorlatilag összeér a tőle D-re elhelyezkedő Aba, Rác-völgy-dűlő (KÖH 37480) lelőhellyel, csak a vasút választja el őket, azonban két régészeti korszak települései találhatóak rajta, mind a kettő a patakparti részen. A két település feltehetően a vasúti töltés alatt, a domb legmagasabb részén összeér.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat jogutódja a Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Örökségvédelmi Központ budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Czifra Szabolcs, Dobozi Ágnes, Hetesi Szilvia, Kisjuhász Viktória, Nemes György, Petkes Zsolt régészek; Eleki Nándor, Falchetto Alfréd, Grósz Edit, Nagy Ferenc régésztechnikusok. A geodéziai felmérést az Archaeodata 1998 Bt. végezte.

FÜKÖH DÁNIEL

442. Sikátor, Vecseny-puszta

(Győr-Moson-Sopron megye) U, Ró

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli időben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk

Sikátor határában, Vecseny-pusztától É-ra két új lelőhely került elő a nyomvonal területén: *Vecseny-puszta II. és III.* (KÖH 74215, 74219).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

443. Siklós, vár

(KÖH 25076, 25079)

(Baranya megye) Á

A siklói vár (1174, 1104 hrsz.) jelenleg is zajló nagy-szabású felújítási munkáihoz kapcsolódóan művészettörténeti falkutatást és régészeti feltárást végzett a Magyar Nemzeti Múzeum – Nemzeti Örökségvédelmi Központja 2010. augusztus 2-31. között. Az ásatások párhuzamosan két területen zajlottak: a Várkapolna belsejében, és a vár DNy-i falszorosában, a tévesen ún. Kanizsai Dorottya kertnek nevezett terület É-i végében, a barbakánhoz kapcsolódó nyaktag D-i oldalán. A várkapolnában régészeti feltárást korábban nem volt, az ún. Kanizsai Dorottya kertben Czegléd Ilona folytatott kutatásokat az 1960-as években. A várkapolna területének relatív időrendje feltárássaink tanúsága alapján a következőképpen írható le.